

De rol van
Filips van Marnix
van Sint-Aldegonde
in de Tachtigjarige Oorlog

Antwerpen – MR Lieven Gevaert
Guido M.W. van Gorp
11 mei 2015

1540: geboren in Brussel

juiste datum onbekend (7 maart – 20 juli)

vader: Jacob van Marnix, heer van Toulouse-le-Château (in de Franch-Comté)

Marnix = dorpje in de Savoie

uit een familie van juristen

naar de Nederlanden gekomen in dienst van

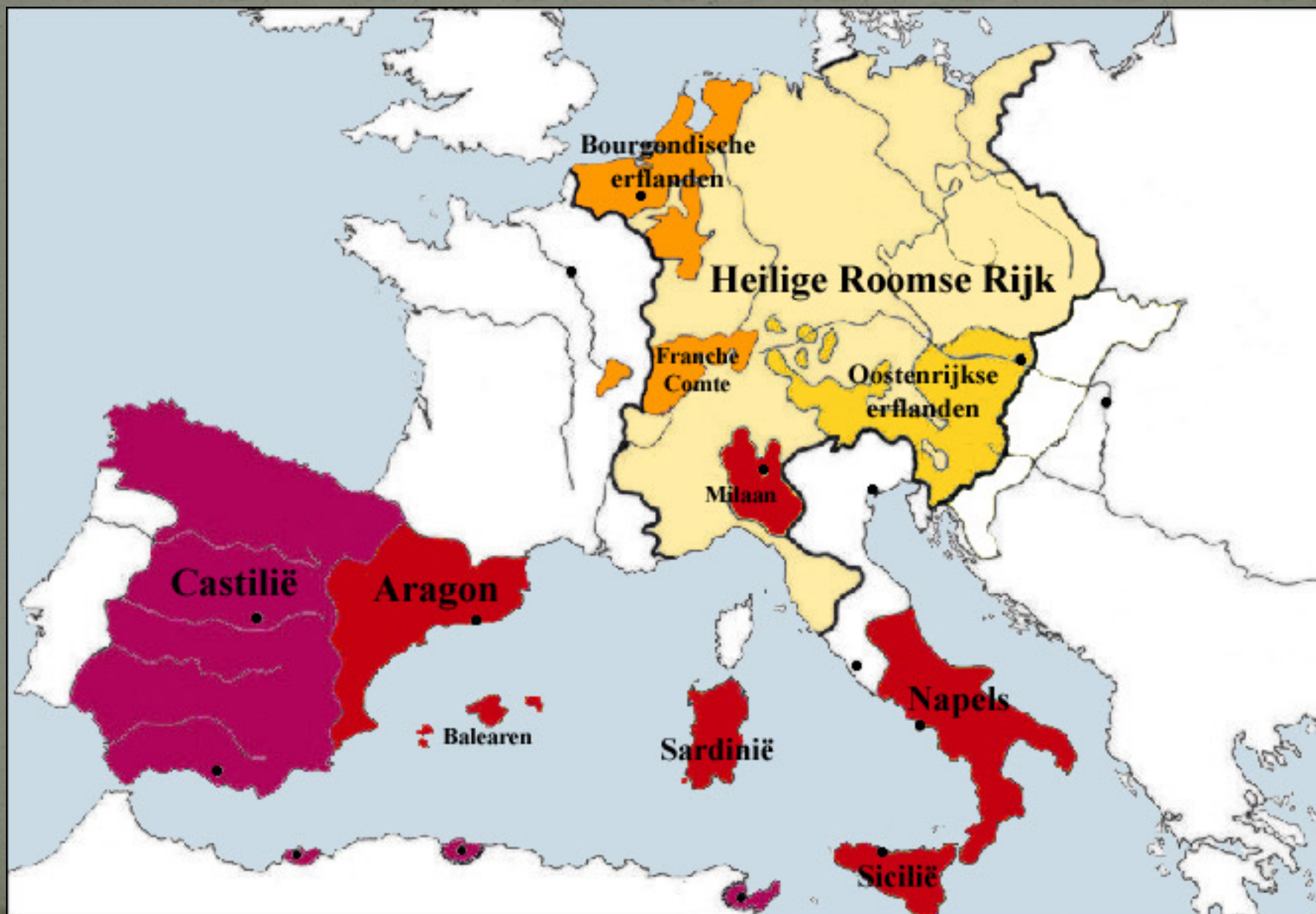
Margaretha van Oostenrijk (tante van Karel V)

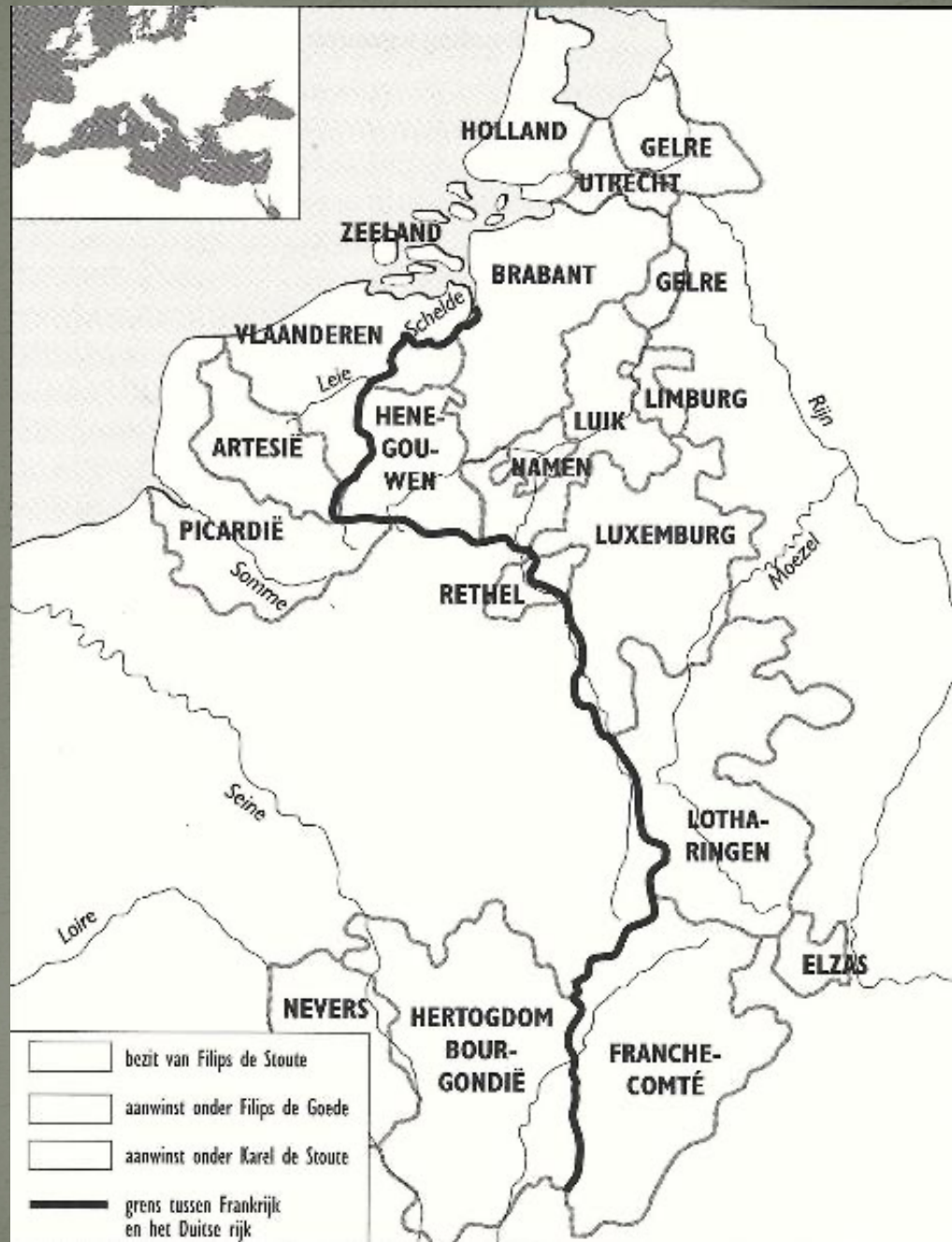
moeder: Maria van Haméricourt, vrouwe van Mont-Sainte-Aldegonde in Henegouwen

De Nederlanden maken dan deel uit van het wereldrijk van **keizer Karel V**

Europees deel van het wereldrijk van Karel V

Bourgondische erflanden

De Bourgondische erfenis (via Maria van Bourgondië) was ondertussen reeds grotendeels verloren gegaan = terug onder de Franse kroon

1540

In de hofstad
Brussel bestuurt
Maria van Hongarije
als gouvernante-
generaal
namens haar
broer de
Nederlanden

1540

Karel V legt strenge censuurmaatregelen op tegen de ketterse boeken van **Luther** en **Calvijn**

1540

Paus Paulus III bekrachtigt de stichting van de
jezuïetenorde door Ignatius van Loyola

1540

Hendrik VIII trouwt - voor de vierde keer - met
Anna van Kleef en een snelle scheiding volgt

1540

Hendrik VIII trouwt – voor de vijfde keer –
met **Catherine Howard**

1540

In Frankrijk regeert
(sinds 1515) koning

Frans I

erfvijand van onze
keizer Karel V
(hoewel zijn
schoonbroer want
gehuwd met
Eleonore)

1540

Gent – dat zich heeft verzet tegen de toenemende keizerlijke centralisatie – wordt zwaar gestraft

1540

Geraard Mercator tekent zijn kaart van het graafschap Vlaanderen

In 1549 bundelt
Karel V de
Nederlanden tot
de **Bourgondische
Kreits**

In **1555** doet de keizer – oud en ziek – afstand van de troon in Brussel
Zijn broer **Ferdinand** volgt hem op als keizer
Zijn zoon **Filips II** erft de rest van het imperium

Filips van Marnix

studeerde vanaf zijn veertiende theologie in
Leuven, Parijs, Dôle, Padua en Genève

Ook zijn één jaar oudere broer **Jan** studeerde
vanaf 1560 in de stad van Calvijn

Beiden worden daar o.i.v. Calvijn
en Beza overtuigde calvinisten

1562-1565

Marnix vestigt zich in
Breda

huwt (daar?) met
Philippotte van Belle
Nadien woont hij in
Antwerpen en
onderhoudt
contacten met
calvinistische
vluchtelingen in
Engeland en het HRR

Namens haar halfbroer
Filips worden de
Nederlanden bestuurd
door landvoogdes
Margaretha van Parma
Door de verspreiding
van de 'nieuwe leer'
verliest zij meer en meer
politiek terrein...

Dat wordt voor iedereen duidelijk wanneer in 1565 de lage adel het **Eedverbond der Edelen** sluit

De (eerste) versie van dat rekwest is opgesteld
door **Jan van Marnix**
die ook ondertekent en wellicht aanwezig is bij de
overhandiging van de petitie...

Het 'wonderjaar' 1566

Beeldenstorm in de Lage Landen

De stadhouders **Egmont** (Vlaanderen en Artesië)
en **Hoorne** (Gelre) treden te laks op...

Hetzelfde geldt
voor **Willem van
Oranje**, stadhouder
van Holland,
Zeeland en
Utrecht...

Flips van Marnix
schrijft een (onuitgegeven) pamflet
*Van de Beelden afgheworpen
in de Nederlanden in Augusto 1566*
waarin hij begrip opbrengt
voor die schokkende gebeurtenissen:
een drama dat in het licht van een hogere
beschikking moet worden gezien

Hij vat het plan op dat men zich gewapenderhand
dient te verzetten
tegen het Spaans gezag

Als **koning Filips II** in Spanje over de Beeldenstorm hoort, is hij furieus...

Zijn reactie:
hij stuurt de **hertog
van Alva** met
onbeperkte
volmachten naar de
Nederlanden...
Margaretha van
Parma neemt ontslag

Op 22 augustus 1567 arriveert de **IJzeren Hertog** in Brussel met 10 00 Spaanse soldaten

Alva neemt drie maatregelen:

- * nieuwe bisdommen
- * implementatie besluiten Concilie van
Trente
- * herstel van de orde

Herstel van de orde:

* oprichting van **Raad van Beroerten**
(9000 vonnissen – 1000 doodstraffen uitgevoerd
waaronder Egmont en Hoorne)

* Spaanse ambtenaren vervangen eigen volk

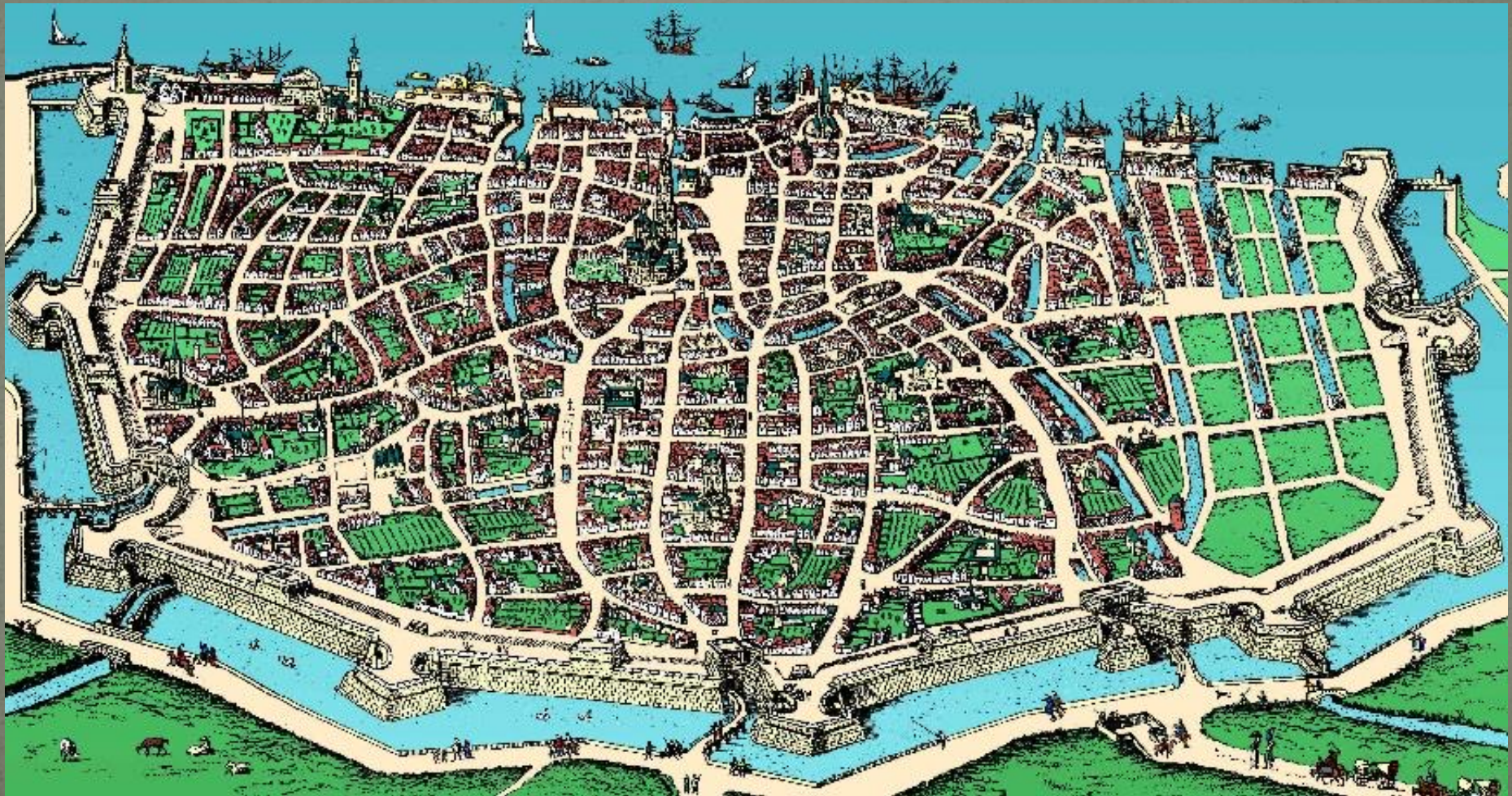
* **Tiende Penning**

Prelude: **1567** Slag bij Oosterweel (13 maart)
Oranje komt niet tussenbeide
Jan van Marnix sneuvelt

Niet toevallig Oosterweel:
Antwerpen = grootste stad der Nederlanden
Oranje en Marnix vluchten...

April 1567: Oranje is gevlucht naar Dillenburg

Ook Filips van Marnix
vlucht naar het HRR
(Emden, later naar Bremen)

In ballingschap **schrijft** hij diverse
polemische stukken en werkt vijf jaar aan zijn
Psalmenvertaling

Alva laat **citadel** bouwen en de Spaanse omwalling aanleggen

Wie dat zich zelfs verheft temet, / Werd wel een a [...]

Wie dat zichzelf verheft te met Werd wel een arme sle-ter Duc d'Alv' uw beeld, ten
 6 spijt ge-zet, Waar af-ge-bro-ken be-ter Uw booze daad die gij begaat Bij al-len toch on-
 12 lij-dig is En strijdig is met onzer landen staat

DE MIJ 1608
DE EERSTE ZEGE
IN DE TACHTIGJARIGE
VOORSTRIJDE
VOOR DE VRIJHEID
DER
NEDERLANDEN.

Slag bij Heiligerlee

(1568)

Jan en Adolf (+) van
Nassau met Duitse en
Waalse huurlingen
boeken de eerste
overwinning - Marnix
is in Friesland bij
Lodewijk van Nassau

De gewapende
inval mislukt
maar **Oranje**
wordt door de
opstandelingen
wel erkend als
oorlogsleider
(stadhouder)
van Holland,
Zeeland en
Utrecht

17 augustus 1568

Filips van Marnix
wordt door de Raad van Beroerten
bij verstek tot verbanning veroordeeld
op straf van de galg

Twee jaar later krijgt
zijn vrouw dezelfde straf

In 1569 verschijnt de eerste druk van *De Byencorf der H. Roomsche Kercke*, een felle satire tegen het katholicisme

Tussen 1569 en 1761 zullen drieëntwintig drukken het licht zien in het Nederlands, Duits, Engels, Frans en Italiaans...

Vanaf **1571** vinden we Filips van Marnix terug als **secretaris** in dienst van Willem van Oranje die op godsdienstig gebied zijn invloed ondergaat

Hij is ook verdienstelijk als **cryptograaf**

De eerste echte overwinning der watergeuzen: **Den Briel** (1572)

Zekerheid omtrent het auteurschap van Marnix is er evenwel (nog) niet...

1572

Op de Eerste Vrije
Statenvergadering
(Holland en West-
Friesland) te
Dordrecht
vertegenwoordigt hij
Willem van Oranje

Hij stelt er voor
de prins het bevel over
alle troepen in handen
te geven

Marnix wordt nu achtereenvolgens
militair gouverneur van
Rotterdam
Schiedam
en Delft

1573

Marnix wordt in Maassluis gevangen genomen en geïnterneerd in Utrecht – na elf maanden wordt hij dankzij Oranje geruild tegen admiraal Bossu (of Christobal de Mondragon)

HET BOECK DER
PSALMEN.

Wt der Hebreïsscher sprake in nederduytschen dichte/ opde ghewoonliche oude wijsen van singen/ ouergese/

Witgaders de heylig schryftuerliche lofsangen/ uyt den oudn ende nieuwen Testamente by een get gen/ en oock in nederlantischen dichte/ na der Hebreïsscher en Griekischer waerheyt/

Wit elck sijner text van woerde te woerde daer teger ouer/ int duytsche gestelt/

Doct. Philips van Marnix, genaemt van Sint Aldegonde.

MIDDELBVRGH,
By Richard Schilders, Drucker der Staten
v' Landts van Zeelandt. 1591.
Met toelatinge der voorle Heeren.

Tijdens zijn detentie werkt hij verder aan zijn psalmenvertaling uit het Hebreeuws die kost hem vijf tot tien jaar arbeid maar wordt toch niet aanvaard
Pieter Datheen valt meer in de smaak

Na enige jaren patsituatie:
opstand boekt successen in het Noorden
Alva beheerst het Zuiden

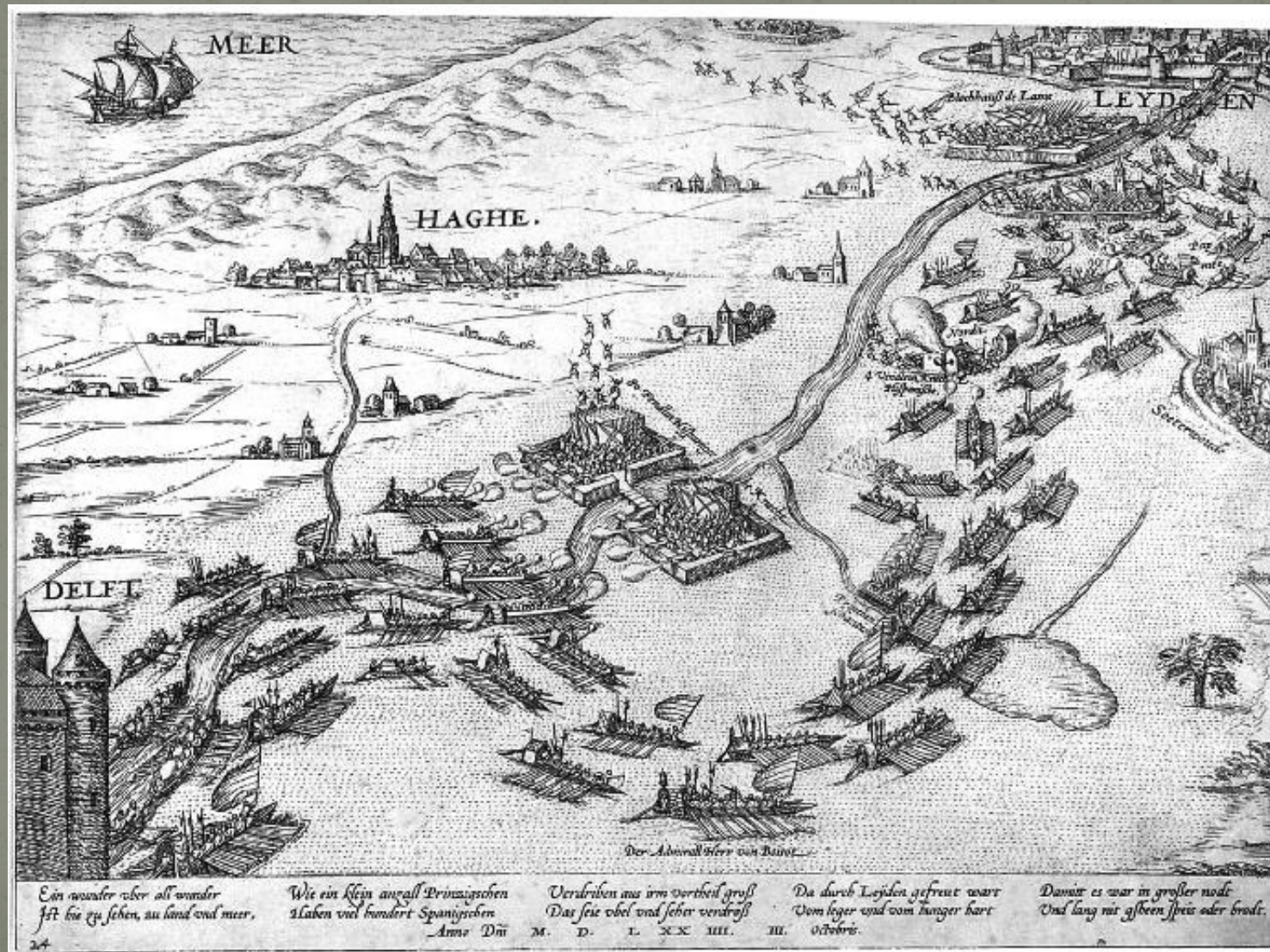
Maar Spanje heeft financiële problemen:
soldaten ontvangen geen soldij
> steeds meer muiterij
Alva is ontgoocheld
en **neemt ontslag**

Filips II stuurt
Luis de Requesens
schaft Raad van
Beroerten en
Tiende Penning
af en vaardigt
Generaal Pardon
uit

Helaas wordt hij
niet vertrouwd...

Grote symbolwaarde voor de opstand had het **ontzet van Leiden** (1574)

Eerste helft 1575

Marnix is in de Palts

Hij begeleidt Charlotte van Bourbon
van Heidelberg naar Den Briel
waar zij de derde echtgenote van
Willem van Oranje
wordt

1575

Requesens begint vredesonderhandelingen
in Breda

- met Marnix als gezant van Oranje –
maar die lopen op niets uit

Dan **sterft** Requesens onverwacht...

Ondertussen is **Spanje bankroet**
> soldaten ontvangen geen soldij meer
> vrij algemene munitie = **Spaanse Furie**

Spaanse Furies in Zierikzee, Aalst en Antwerpen - 1576

En ook Lier, Bergen-op-Zoom en Mechelen - 1576

Gevolg:

iedereen - protestanten (in Holland en Zeeland) en katholieken (elders) - wil nu de Spanjaarden weg

Staten-Generaal vraagt aan Oranje daarvoor te zorgen

Oranje en Marnix bereiden een tekst voor:
Pacificatie van Gent

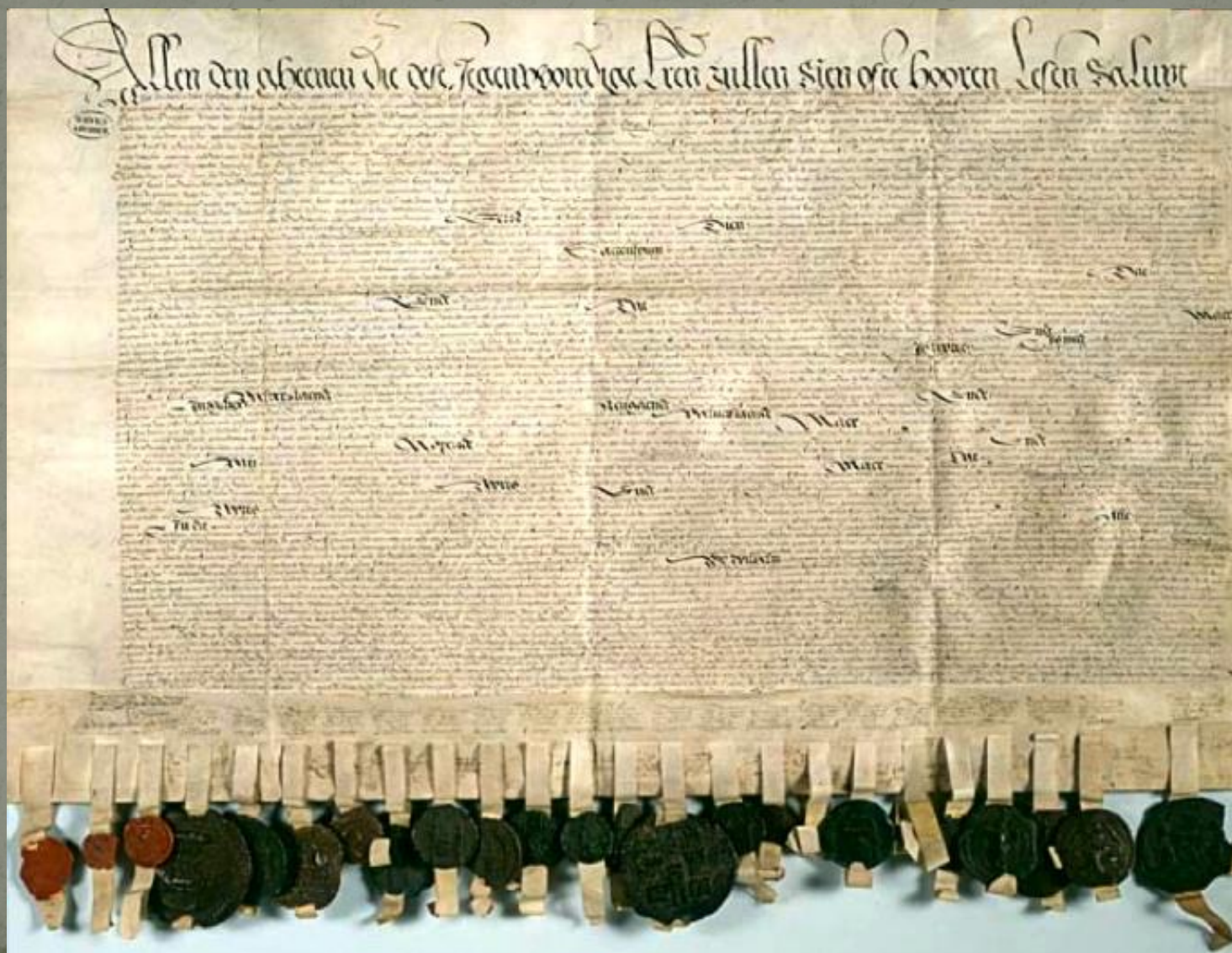
Een nieuwe speler:
de **Staten-Generaal**

AR = standenmaatschappij
Bg. Kr. = 17 Nederlanden
drie standen > vertegenwoordigd in
de Statenvergadering van X:

*De prins in zijne raden, het volk in
zijne staten*

overkoepeld door de St.-Gen.

Die Staten-Generaal kondigt in 1576 de **Pacifiatie van Gent** af

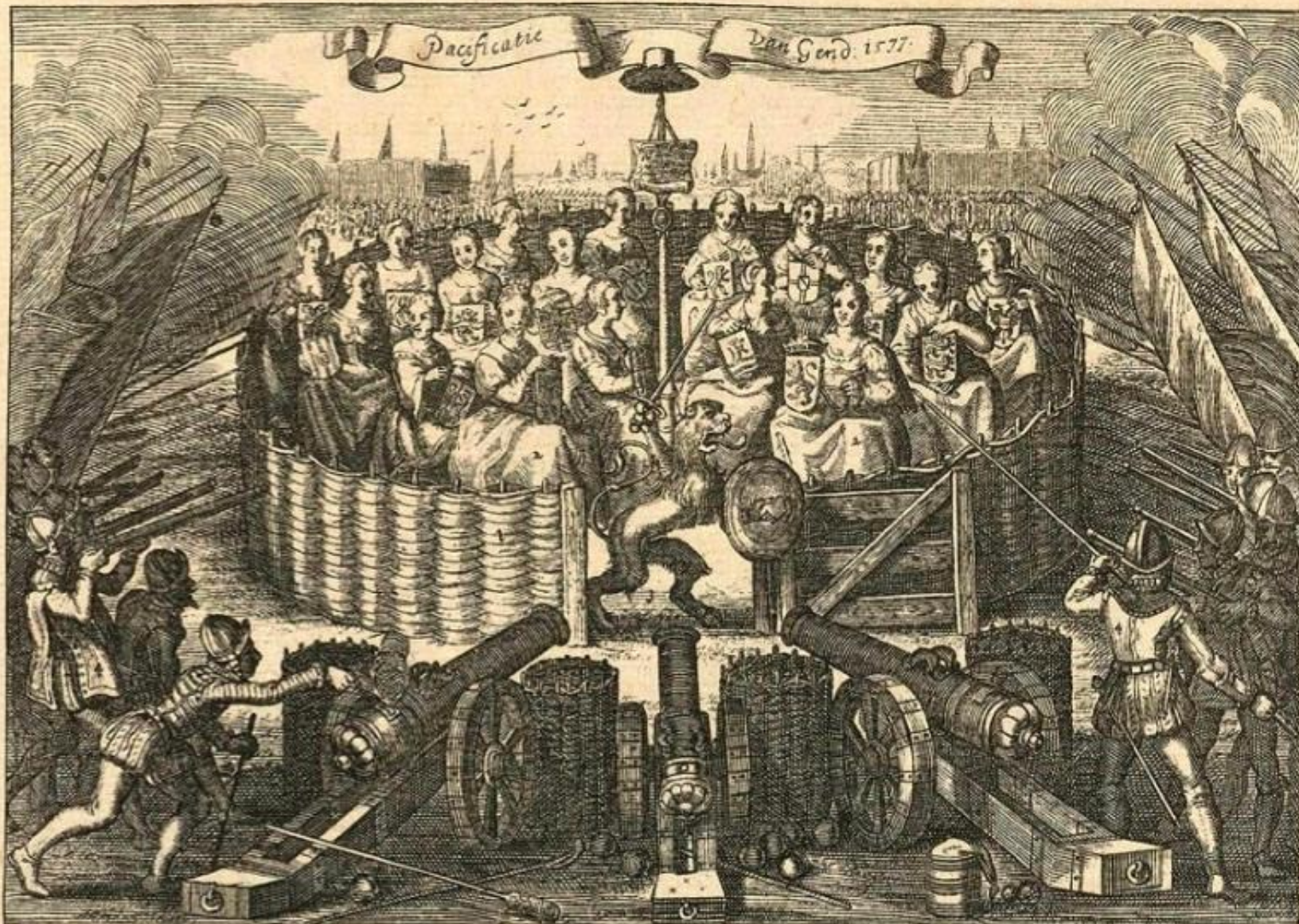

Twee doelstellingen:

eendrachtig samen de
Spanjaarden bestrijden tot
de bevrijding der ganse
Nederlanden (Bg. Kr.)

overal in het vaderland
tolerantie doen heersen
(= vrije beleving van de
godsdienst)

1 DeThuynder
17 Provintië.
2 De maechden

eñ 'tonder-
scheyt der
selver Landé.

3 De Nederlât-
schen Leeu, de
selve bescher

mende.
4 Woedende,
Spaensche, eñ

Wtheemfche
soldaten, die
den thuyñ

foccké te bre-
ken.

Nieuwe spelers:

don **Juan d'Austria**
held van Lepanto
(1571)
halfbroer van
koning Filips II
opvolger van
Requesens

Nieuwe spelers:

Matthias van Oostenrijk
broer van de keizer
als landvoogd gevraagd
door St.-Gen.
marionet van Oranje
niet erkend door
Filips II
later zal hij zelf nog
keizer van het HRR
worden

Extremistische calvinisten
veroveren daarop
Gent, Brussel en Antwerpen

De Scheldestad (ca. 100.000 inwoners)
roept zich uit tot **Antwerpse Republiek**
Het katholicisme is er verboden

Marnix – sinds **1577** lid van de Raad van State - gaat
er zich vestigen

Dat alles is tegen de afspraken van de
Pacificatie van Gent!

Oranje en Marnix doen in Dendermonde
nog nieuwe voorstellen voor een
godsdienstvrede aan de Staten van
Vlaanderen - maar tevergeefs

Bovendien sterft don Juan

De koning stuurt een nieuwe landvoogd

1578

nieuwe landvoogd
Alexander Farnese
hertog van Parma

handig politicus
knap strateeg en
briljant tacticus

1578

Op de Rijksdag in Worms, bijeengeroepen door keizer Rudolf II, is Marnix de pleitbezorger van de Nederlanden in opstand

Waalse *malcontenten*
uit de gewesten Atrecht, Dowaaï en
Henegouwen
sluiten de **Unie van Atrecht** (1579)

bevestigen hun trouw aan koning Filips II
en het katholiek geloof

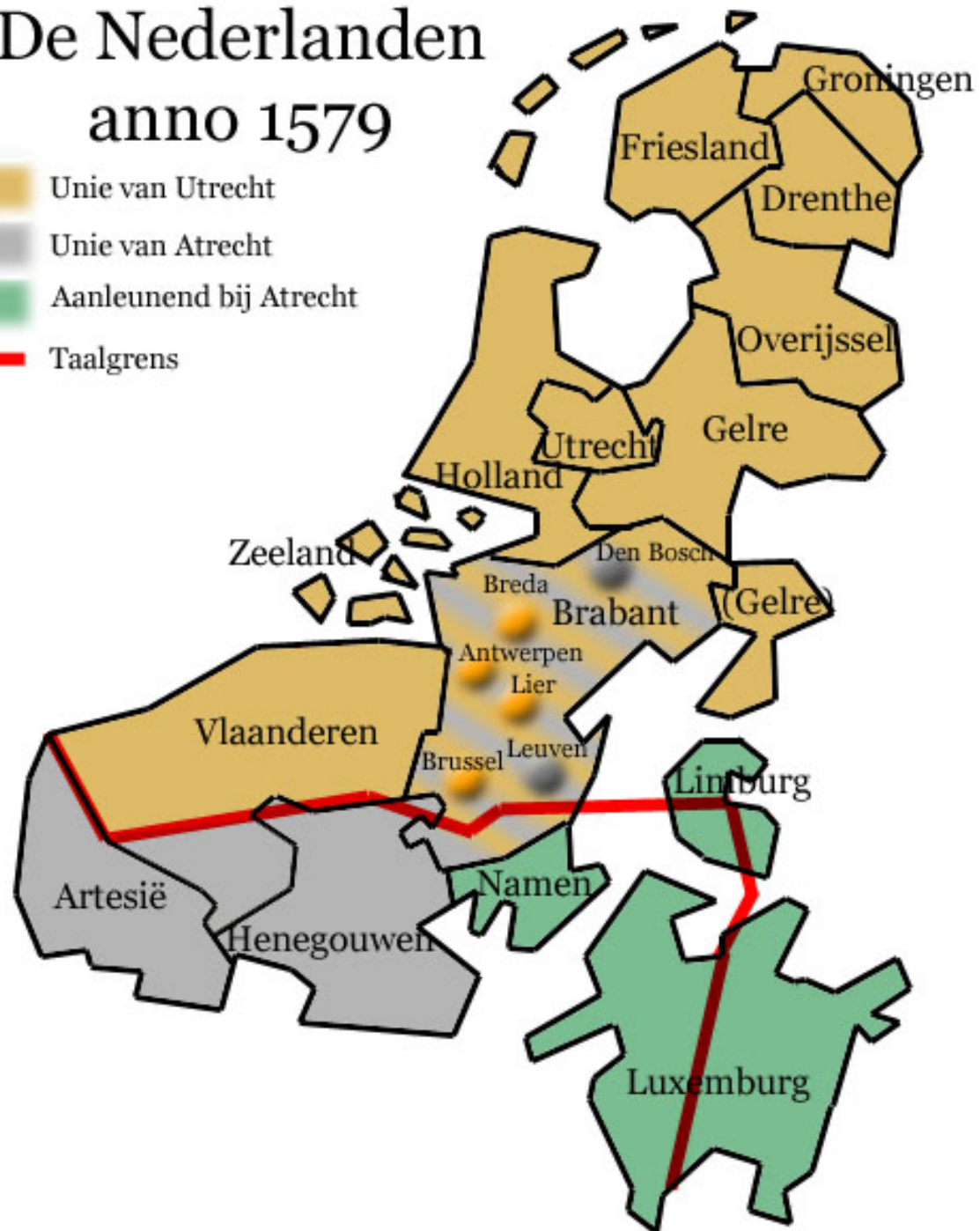
Als reactie hierop
sluiten de overige gewesten
de **Unie van Utrecht**

de opstand tegen Spanje
is nu ook een **burgeroorlog** geworden!

De Nederlanden anno 1579

- Unie van Utrecht
- Unie van Atrecht
- Aanleunend bij Atrecht
- Taalgrens

1580

Willem van Oranje
wordt door Filips II
vogelvrij verklaard

PLACCAERT

Vande Statē generael

vande ghebnieerde Nederlanden:

BY DEN WELCKEN, MIDTS
DEN REDENEN INT LANGE INT SELFDE
begrepen, men verclaert den Coninck van Spae-
gnien vervallen vande Ouerheyt ende Heer-
schappije van dese voorf. Nederlanden,
ende verbiet sijnen naem ende ze-
ghel inde selue Landen meer
te ghebruycken, &c.

TOT LEYDEN,

By Charles Silbius / gheswozen Drucker der
Staten s'landts van Hollandt.

M. D. LXXXI.

Met privilegie voor twee jaren.

1581

Placcaet van Verlatinghe

Filips II van Spanje
afgezworen als Heer
der Nederlanden

einde van de wankele
en kortstondige
tolerantie

1581

Oranje

o.i.v. Marnix

poogt het conflict te
internationaliseren
zoekt F en E steun

Frans van Anjou

ingehaald als
nieuwe landvoogd

eindigt met **fiasco**

1581

Marnix begeleidt
Anjou naar Engeland
maar tot een
huwelijk met
koningin Elisabeth I
komt het niet...

WILHELM' de Eerste, Prinse van Orange, tot Antwerpen
Gefchooten, int Jaar 1582.

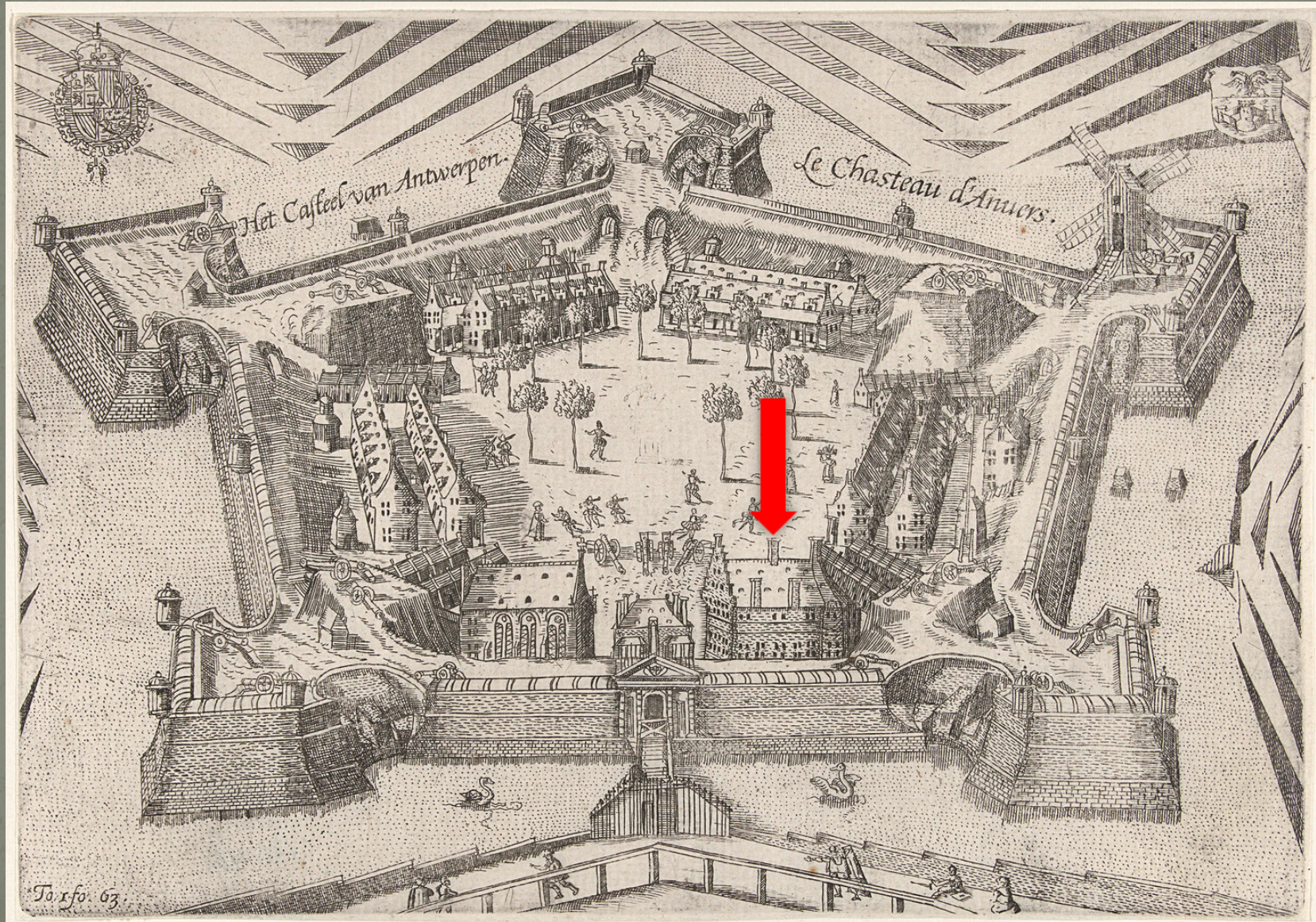
18 maart 1582

eerste aanslag op
Willem van Oranje
in Antwerpen
door Jean Jauregui

zwaar gewond
verpleegd door
Charlotte de Bourbon

Filips van Marnix
leidt het onderzoek...

De aanslag vond plaats in de citadel waar Oranje toen woonde

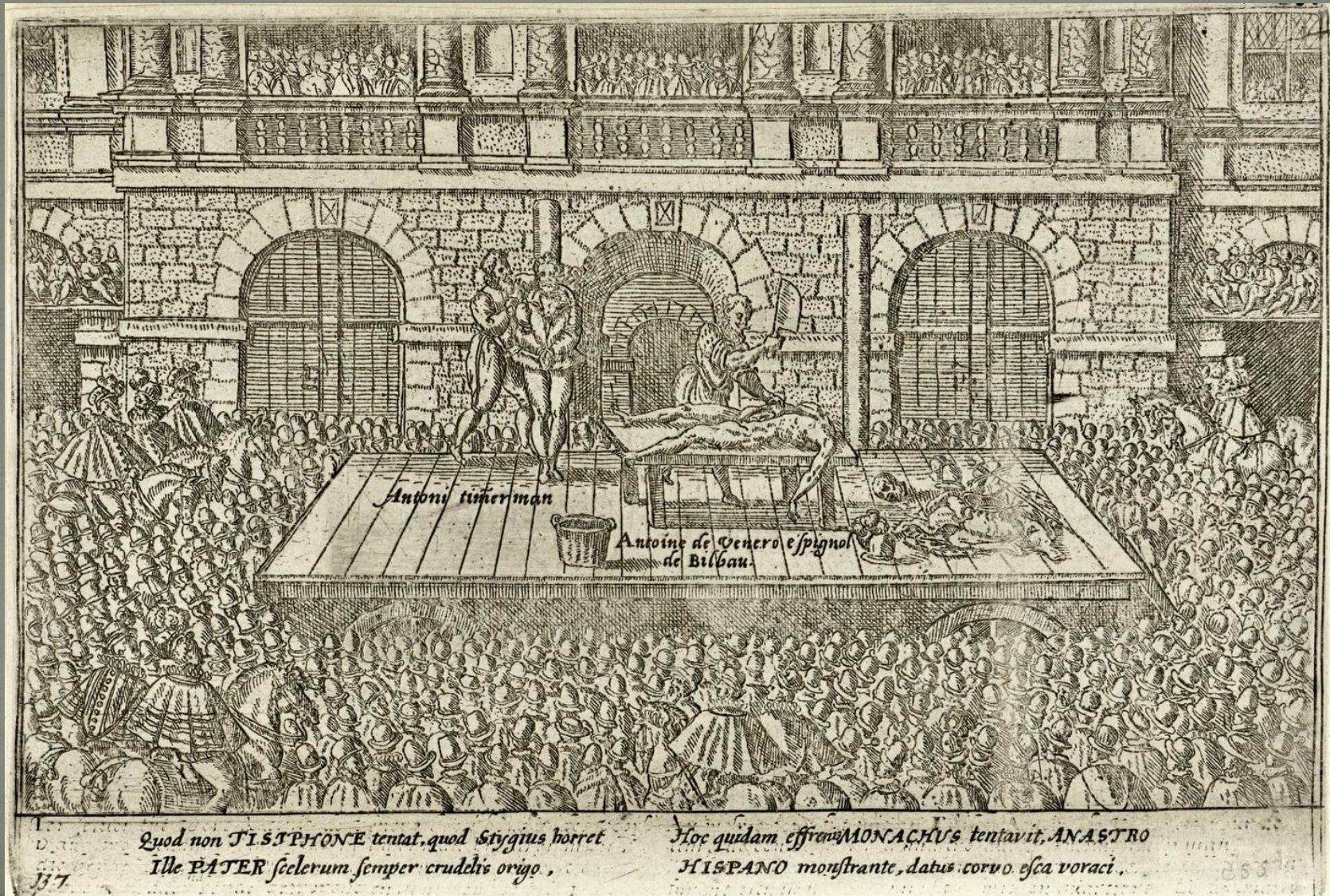
De aanslag vond plaats in de citadel waar Oranje toen woonde

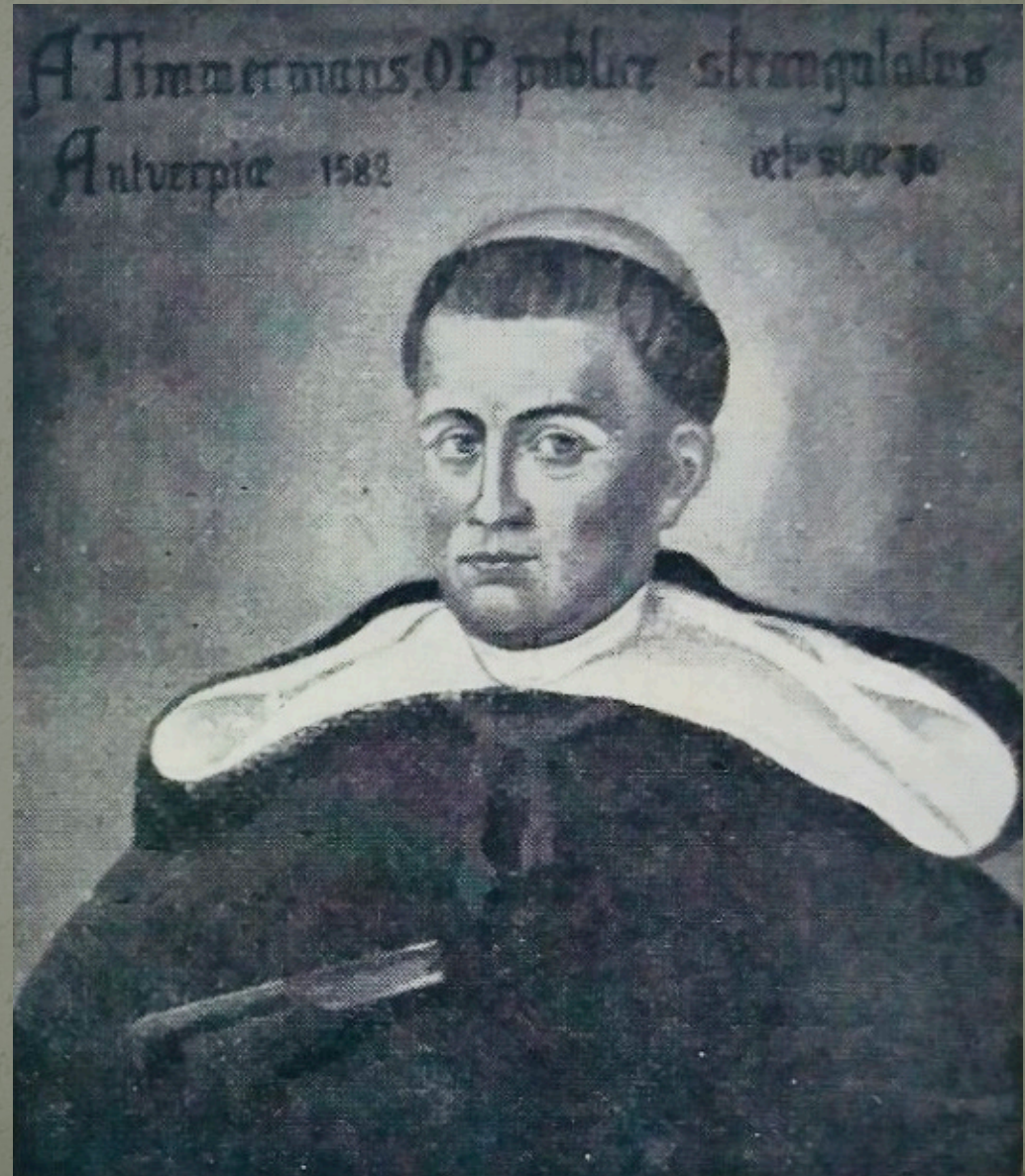
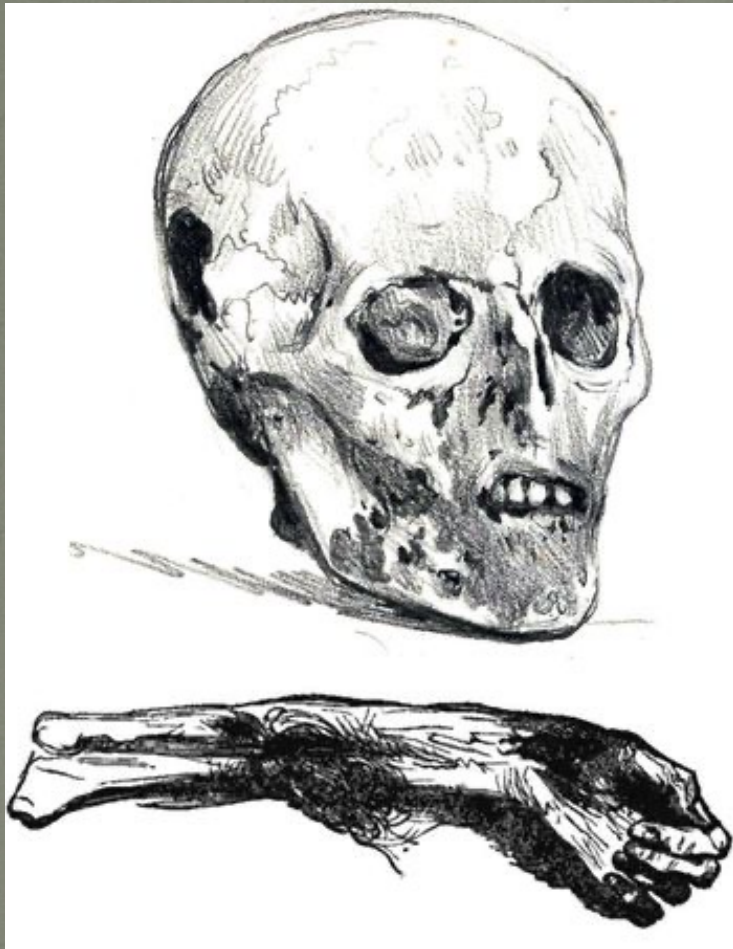
Jean Jauregui zou eerst gebiecht hebben bij de **dominicaan Antoon Temmerman** – Marnix liet hem martelen en terechtstellen...

Jean Jauregui zou eerst gebiecht hebben bij de **dominicaan Antoon Temmerman** – Marnix liet hem martelen en terechtstellen...

Een relik van pater Temmerman bleef lange tijd bewaard in de Sint-Pauluskerk en later bij de dominicanen...

*Hier zien wij Marnix noch dien Brussel braght in't leven :
Den schrandren Edelman, die 't Paapendom deed beven :
Den Tolk der bybeltaal, op maat, en zonder maat :
Den Predikant voor 'thof : den Raadsman van den staat.
H. Barr sculp. G. B.*

1583

Filips van Marnix wordt
buitenburgemeester van
Antwerpen

Franse Furie in de stad
Anjou verdwijnt

Oranje erg impopulair
en gaat naar Delft
wonen

**Waar woonde Marnix
als burgemeester
van Antwerpen?**

Kanunnik Prims
meende in de (verdwenen) Steenstraat
in de oude burcht (het Steen)

Dat is niet de mening van Dr. Jan van Roey
oud-stadsarchivaris van Antwerpen

Eerst bij Franchois Peeters,
klerk van de amman, in de *Kerckhofstrate*
vandaag Schoenmarkt

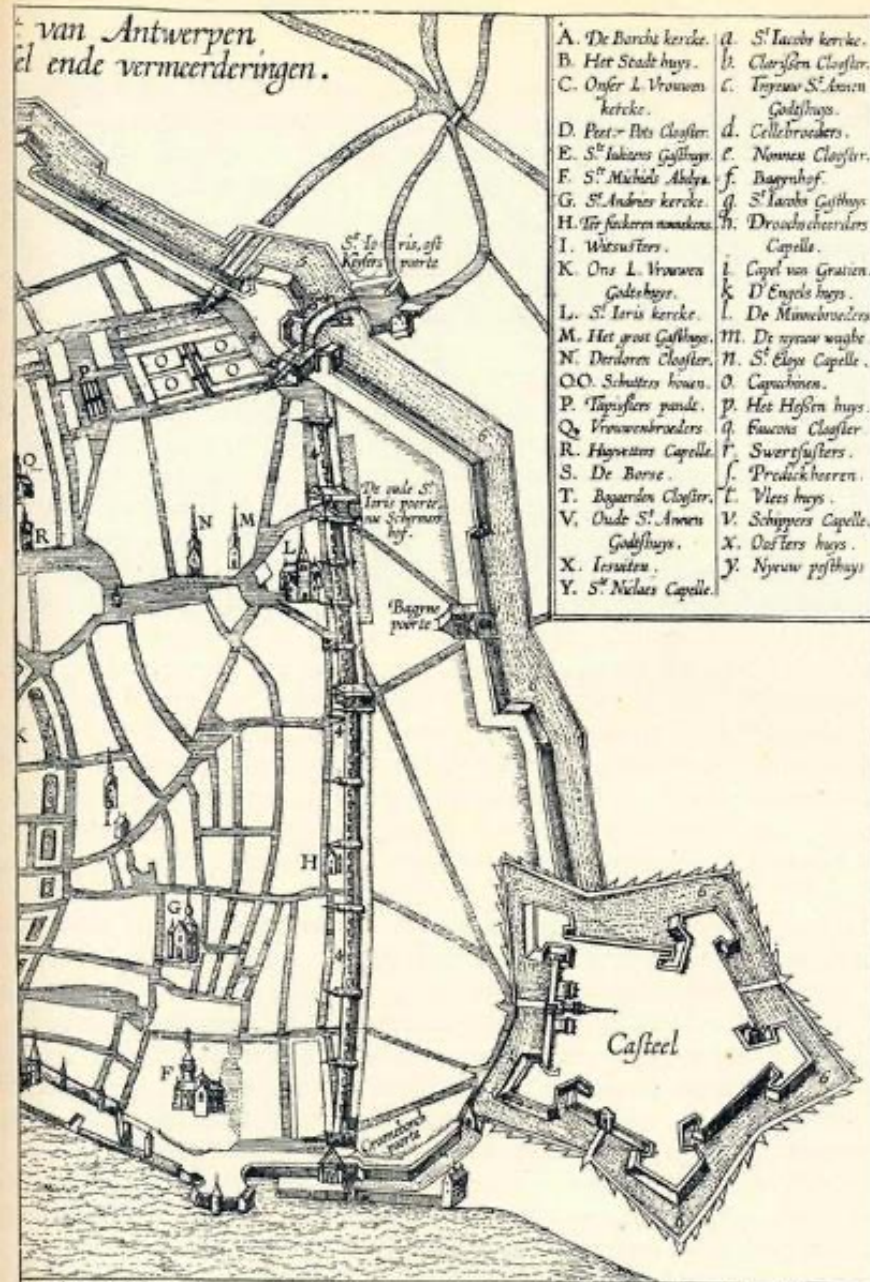
Vanaf begin 1584 in de vroegere refuge van de abdij
van Tongerlo naast het Maagdenhuis
in de Lange Gasthuisstraat

In maart 1585 bij oud-schep en Gillis Hooftman,
in *De (Ghulden) Roose*, aan het *Groenkerkhof*

van Antwerpen
el ende vermeerderingen.

A. De Barche kercke.	a. S ^t . Jacobs kercke.
B. Het Stadt huys.	b. Clarycken Cloyster.
C. Onser L. Vrouwen kercke.	c. Teynze S ^t . Annen Godeshuys.
D. Piet- Bets Cloyster.	d. Celtebrueders.
E. S ^t . Jakobs Godehuys.	e. Nonnen Cloyster.
F. S ^t . Michaels Abdye.	f. Baggynhof.
G. S ^t . Andries kercke.	g. S ^t . Jacobs Godehuys.
H. De fiskeren maekens.	h. Dronckcheesters Capelle.
I. Wessuylers.	i. Capel van Graten.
K. Onse L. Vrouwen Godehuys.	k. D' Engels huys.
L. S ^t . Ioris kercke.	l. De Minnevoelers.
M. Het groot Godehuys.	m. De nyuwe wachte.
N. Der verloren Cloyster.	n. S ^t . Eloy's Capelle.
O. O. Schutters huysen.	o. Capotinnen.
P. Tapistlers pande.	p. Hets Heeren huys.
Q. Vrouwenbroeders.	q. Faucons Cloyster.
R. Hovettes Capelle.	r. Swertfustlers.
S. De Borse.	s. Predickboeren.
T. Bgarden Cloyster.	t. Vlees huys.
V. Oude S ^t . Annen Godehuys.	v. Schippers Capelle.
X. Iersaten.	x. Oeflers huys.
Y. S ^t . Nicolaes Capelle.	y. Nyeuwe godehuys.

Dus niet in de citadel
waar Oranje gewoond
had...

Hortsch Henrick den I. A^o 1201. N° 4. De tweede vermeerderinge gescheet A^o 1314. ten tyde van Hertoch Jan den III. te fortificatie. N° 6. De vyfde vermeerderinge van het Caesteel ende pleyne A^o 1567. by Coninc Philips den II.

Juni 1584 – te Delft
laatste onderhoud tussen Oranje en Marnix

10 juli 1584

tweede dodelijke aanslag op Oranje
in het Prinsenhof in Delft

De moordenaar – **Balthasar Gerards** –
wordt op bijzonder wrede wijze terechtgesteld

Oranje wordt als
leider van de
opstand opgevolgd
door zijn tweede
zoon

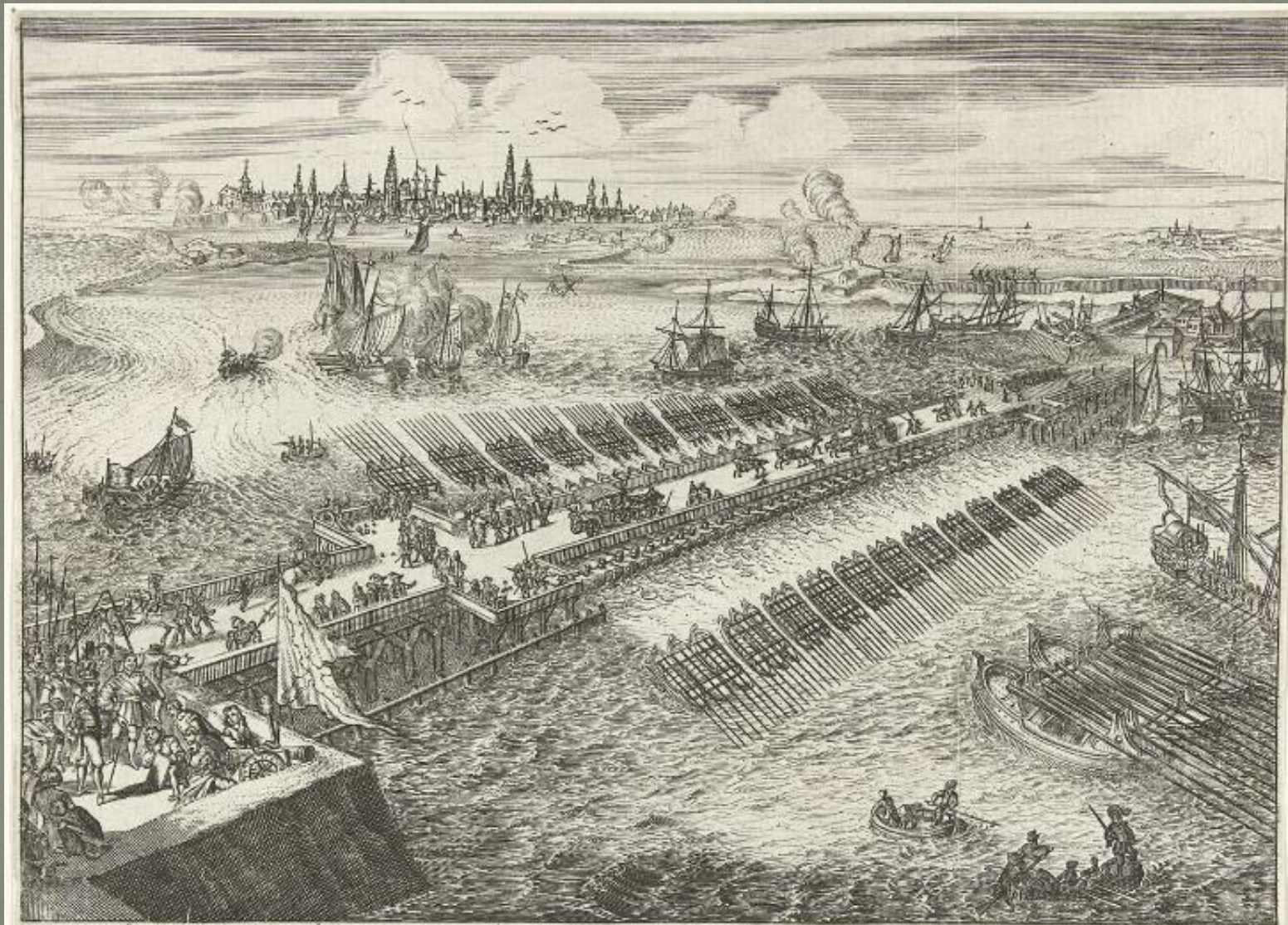
Maurits van Nassau

Op 3 juli 1584 begint Farnese met
het beleg van Antwerpen

Dat zal veertien maanden duren

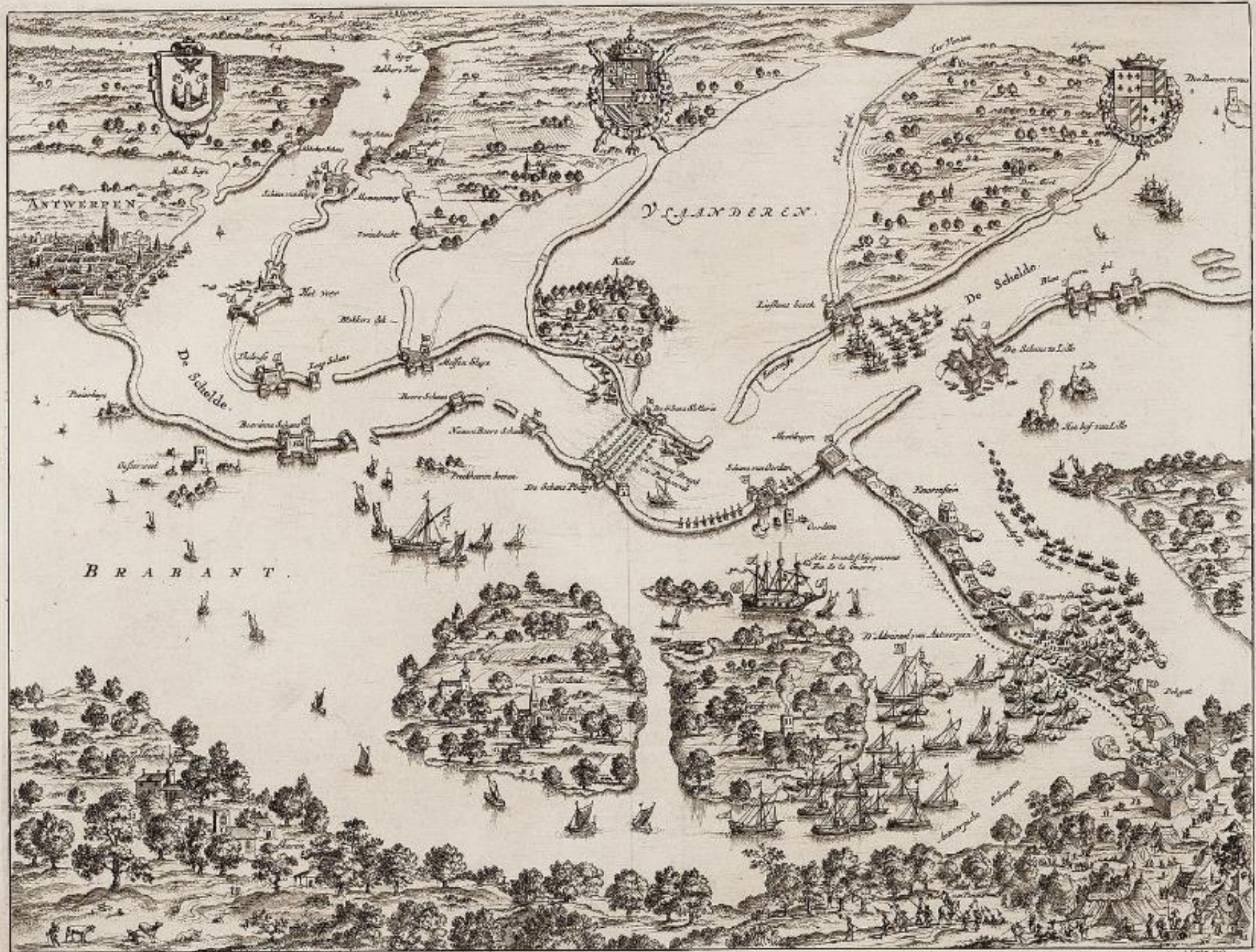
Farnese slaat een pontonbrug over de Schelde

Le Pont Farnese de la largeur de douze piez et 2400 de longueur.
Tom. III. pag. 114.

Ondanks herhaalde pogingen wordt de brug
niet vernield en bovendien zijn de dijken te
laat doorgestoken

Het Belogh der Stadt Antwerpen in den Jaeren

MDLXXXIV en MDLXXXV

J. G. W. G. 1711

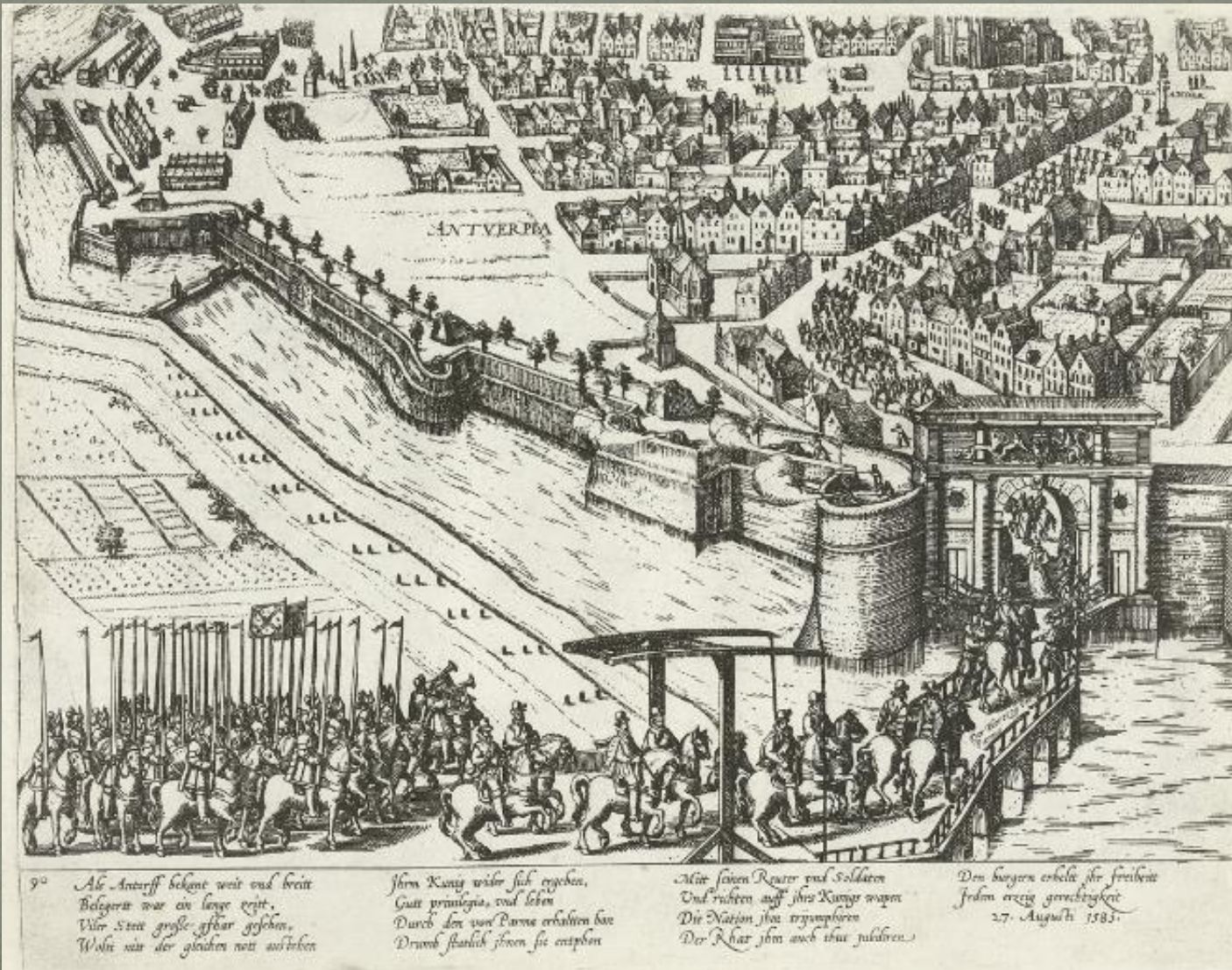

*Hier zien wij Marnix noch dien Brussel braght in't leven :
Den schrandren Edelman, die't Paapendom deed beven :
Den Tolk der bybeltaal, op maat, en zonder maat :
Den Predikant voor 'thof : den Raadsman van den staat.
H. Barr sculp. G. B.*

Ook de Zeeuwse vloot
slaag er niet in de stad
te ontzetten

Zo blijft Filips van
Marnix niets anders
over dan
onderhandelingen aan
te knopen met Farnese

Op 17 augustus 1585 geeft de stad zich over Farnese houdt zijn triomfantelijke intocht

In de komende vier jaar zullen ca. 60.000 burgers
de stad en haar ommeland verlaten en naar het
Noorden trekken

Daar liggen zij aan de basis van de bloei van
handel en nijverheid en dragen in hoge mate bij
tot de 'Hollandse'

Gouden Eeuw

De veroveringen van
Parma tijdens de
Negen Jaren, 1579-1588

- Aanvalsbasis
- Veroverd gebied
- Taalgrens

Marnix is ontgoocheld
en krijgt **ernstige kritiek** vanwege zijn beleid

Hij pleit er bij Maurits van Nassau
voor om een einde aan de opstand te maken
waardoor hij in ongenade valt
bij de prins en de Staten-Generaal

Marnix verlaat ook Antwerpen en gaat op Walcheren wonen in het kasteel van **West-Souburg** dat hij met de heerlijkheid erbij in 1578 gekocht heeft

1585/1586

De echtgenote van Marnix,
Philippotte van Belle, overlijdt
Samen hadden zij een zoon en drie dochters:
Jacob, Maria, Amalia en Elisabeth

1587

Marnix hertrouwt met
Catharina van Ekeren,
weduwe van de Antwerpse burgemeester,
Jan van Stralen
Met haar had hij één dochter, Louise

1590

Marnix wordt raadsman van de (Noordelijke)
Staten-Generaal

wordt afgevaardigd naar koningin Elisabeth
van Engeland
en koning Hendrik IV van Frankrijk

1591

De tweede vrouw van Marnix,
Catharina van Ekeren, overlijdt

Hij zal nog een derde keer huwen met
Josine de Lannoy, dame van Heure en
weduwe van Adriaan van Belle
Zij zal hem overleven
maar dit huwelijk bleef kinderloos

1593

Marnix reist naar
de Palts waar hij
de Staten
vertegenwoordigt
op het huwelijk
van Louise Juliana
van Nassau met
keurvorst
Frederik IV

1594

De Staten van Holland
geven hem opdracht tot het maken van een
bijbelvertaling

Daarom verhuist hij midden 1595
naar Leiden

waar hij eerst aan de Papengracht
en later aan de Pieterskerkgracht woont

1596-1598

in opdracht van
prins Maurits van Nassau
zal Marnix pogen de orde en de rust
in het prinsdom Orange te herstellen

De veroveringen van
Maurits en Willem Lodewijk
De Tien Jaren, 1588-1598

- Aanvalsbasis van Maurits
en Willem Lodewijk.
- Veroverd gebied
- Taalgrens

13 september 1598

In het Escorial
overlijdt koning
Filips II
Zoals hij beschikt
heeft in de *Akte van
Afstand* gaan de
Nederlanden naar
zijn dochter
Isabella en haar
echtgenoot
Albrecht van
Oostenrijk

Aartshertogen Albrecht en Isabella

Filips van Marnix
van Sint-Aldegonde
overlijdt in Leiden
op 15 december van
hetzelfde jaar 1598
en wordt er begraven
in het koor
der Pieterskerk
maar het graf is iets
meer dan een eeuw
later uitgegeven aan
Abraham Elzevier

1940

In de Pieterskerk
in Leiden wordt een
groot glasraam
geplaatst dat zowel

Filips van Marnix

als

Willem van Oranje

herdenkt

1599

De enige zoon van Filips van Marnix,
Jacob van Marnix,
uit zijn eerste huwelijk met
Philippotte van Belle, overlijdt
waarmee de mannelijke lijn eindigt

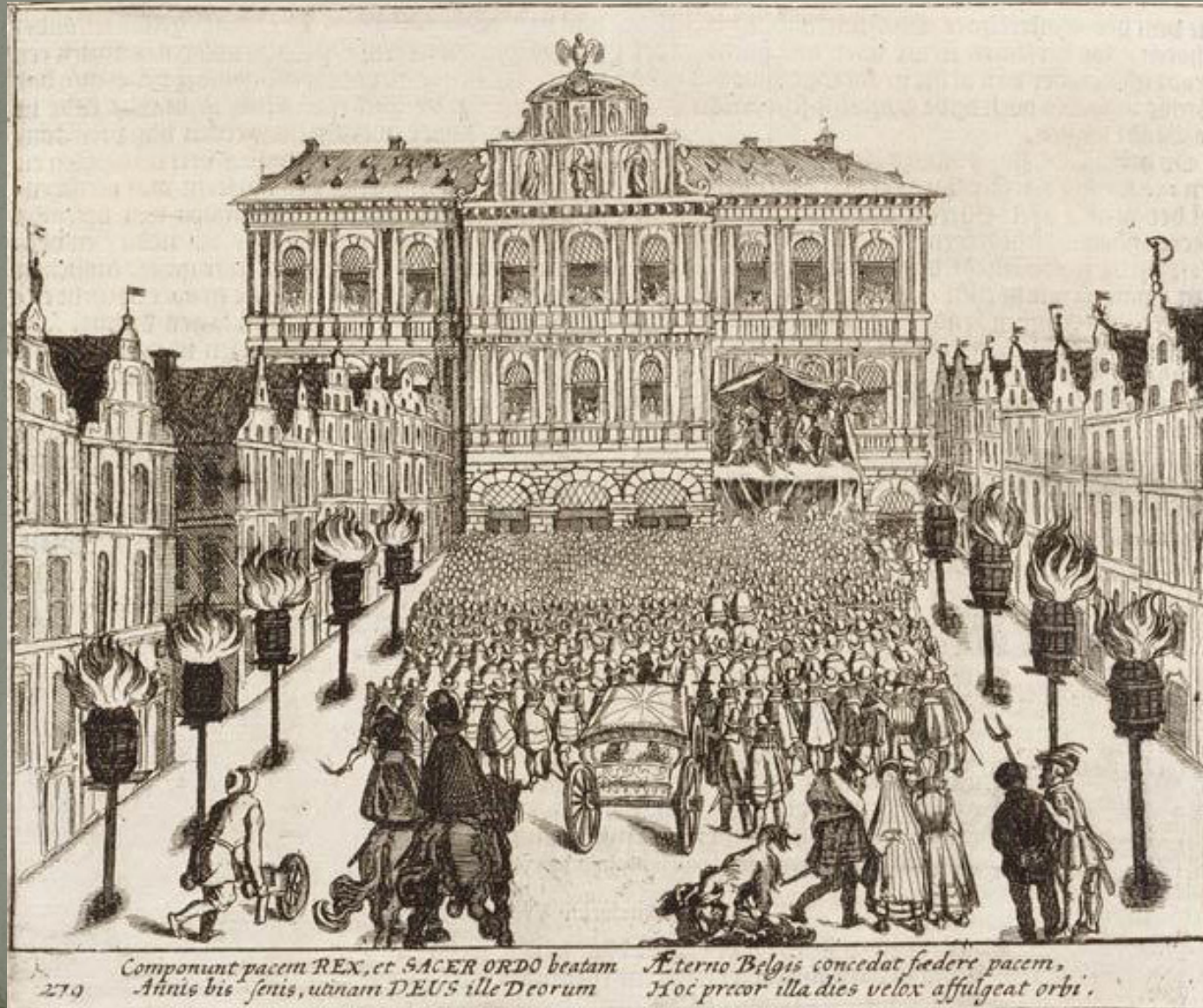
Hij wordt bijgezet in het graf van zijn vader

In de Oude Kerk in Delft is het graf van
Elisabeth van Marnix (1585-1608)
die gehuwd was met Charles Morgan (1575-1642)

Twaalfjarig Bestand 1609-1621 afgekondigd in Antwerpen

279 *Componunt pacem REX, et SACER ORDO beatam Aeterno Belgis concedat federe pacem, Hoc precor illa dies velox affulgeat orbi.*
Aeternis bis senis, utinam DEUS ille Deorum

De Generaliteitslanden markeren de scheiding...

*Hoe cond ick U,
mijn Broeders,
oyt vergeten
Daer wij toch zijn
in eenen stronck geplant*

Vrede van Munster - 1648

NOVISSIMA. ET ACCURATISSIMA LEONIS BELGICI, SEU SEPTEMDECIM REGIONUM DESCRIPTIO. Anno MDCCLXXXIII.

Gedruckt Amsterdam, by Claes Jansz. Wiltens.

Blagden Dorflage

Antwerpen – Jean-Paul LAENEN – *Oranje en Marnix* - 2012